

HAMSHIRANING UMUMIY VAZIFALARI

Yangiboyeva Tursunoy Absusaid qizi.

*G'allaorol Abu Ali Ibin Sino nomidagi Jamoat salomatlik texnikumi
o'qituvchisi.*

Annotatsiya. Inson organizmida tug'ilishdan to o'limiga qadar uzluksiz morfologik, kimyoviy, fiziologik, psixologik o'zgarishlar kuzatiladi. Qadimdan olimlar qarish sabablari va umrboqiylik sirlarini ochishga uringan, bu haqda falsafiy bahs-munozaralar yuritgan. Jumladan, hamshiralik jarayonida bemorlarni parvarishlash masalasi juda katta o'rinni egallaydi.

Kalit so'zlar: hamshiralik jarayoni, fiziologik qarash, umumbiologik jarayon, sitoplazma, membranalar, mitoxondriya, geteroxron qarish, geterotoplik xususiyat.

Hozirgi davrimizda inson salomatligi jamiyat uchun, oila uchun juda muhimdir. Kasallik organizmni kuchsizlantiradi. Bemor kuch-quvvat toplash va tezroq davo topishi uchun uni maxsus parvarish qilish lozim. Bemorni parvarishlash odatda davolashning eng muhim qismidir. Dorilar hamisha ham zarur bolavermaydi. Lekin yaxshi parvarish doim muhimdir.

Quyida bemorni yaxshi parvarishlash asoslari ko'rsatib otinadi:

Bemorlarga qulayliklar yaratish. Bemor tinch, qulay, toza havoli va yorug joyda dam olishi kerak. Uni juda sovqotish yoki isib ketishdan saqlang. Agar havo sovuq bolsa yoki kasal sovqotsa, uning ustiga choyshab yoki korpa tashlab qoying. Agar havo issiq bolsa va kasalning isitmasi bolsa, uning ustini ochib qo'yish zarur.

Suyuqliklar. Deyarli barcha kasalliklarda, ayniqsa, isitma yoki ichketar paytlarda, kasal koproq suyuqlik ichishi kerak: suv, choy, sharbat, shorva va boshqalar.

Shaxsiy tozalik. Bemorni toza tutish muhim. U har kuni chomiltirilishi kerak. Agar u yotgan joyidan tura olmaydigan darajada kasal bolsa, badanini iliq suvda namlangan yumshoq sochiq bilan arting. Uning ust-boshlari, choyshablari va ustiga yopiladigan narsalari ham toza tutilishi kerak. Bemor yotgan joyga ovqat bolaklari va ushoqlar tushib qolmaganiga etibor berish kerak.

Yaxshi ovqatlanish. Agar bemorning qorni ochsa, unga ovqat bering. Kop kasalliklarda maxsus parhez talab qilinmaydi. Bemor kop suyuqlik ichishi va foydali moddalarga boy ovqatlardan koproq istemol qilishi kerak. Agar bemor juda quvvatsiz bolsa, unga iloji boricha tez-tez toyimli ovqatlardan berib turing. Kerak bolsa ovqatlarni ezib yoki shorva, sharbatlarga qoshib berish darkor. Guruch, bugdoy, suli, kartoshkani ezib, yumshoq botqa (pyure) holida berilsa, ancha quvvat boladi. Unga shakar va osimlik yogidan qo'shish ozuqa quvvatini oshiradi. Bemor ovqat yemasa uni shirin ichimliklar ichishga undash kerak.

Xona holati. Bemor uyida davolanadigan bo'lsa, u yotgan xona alohida, ozoda, yorug', iliq (18–20°) bo'lishi, ko'pda uch mahal – ertalab, kunduzi va kechqurun – uxlashdan oldin shamollatib turilishi zarur (hatto qishda ham). Bunda bemorni issiq yoping'ich, boshini qalin sochiq bilan o'raladi va yuzi ochiq qoldiriladi. Bemor sovqotmaydigan qilib yaxshi o'rab qo'yilsa, sof havo hech zarar qilmaydi. Yozda derazani kun bo'yi ochib qo'ygan ma'qul. Xona kuniga 2-marta: ertalab va kechqurun yotishdan oldin yig'ishtirib, tozalanadi. Bunda deraza romlari, eshik, mebellar nam latta bilan artiladi, pol yuviladi yoki latta o'ralgan cho'tka bilan tozalanadi. Gilamlar, qalin deraza pardalar vaqtincha yig'ib qo'yilgani ma'qul yoki tez-tez (haftada 1-2 marta) changyutgich bilan tozalanadi. Xonada pastroq tovushda gaplashish kerak, ammo pichirlab gaplashish yaramaydi. Chunki bu bemorga go'yo uning ahvoli og'irligini yashirishga urinayotgandek bo'lib tuyuladi, radio va televizor ovozini pasaytirib qo'yiladi.

Hamshiraning umumiy vazifalari

Buyurtmachilar maxsus tayyorgarlikdan o'tmagan xodimlar bo'lganligi sababli, ularning ishi to'shakda yotgan bemorni parvarish qilish, bo'lim bo'limlari, koridorlari va kabinetlarini toza saqlashga qisqartiriladi. Bunday ish maxsus ko'nikma va bilimlarni talab qilmaydi, shuning uchun treningni talab qilmaydi. To'shakka yotqizilgan bemor kasalxonaga yotqizilganida, bemorning qarindoshlari qonunga ko'ra kasalxonada yotqizilgan bemorlarga kim qarashi kerakligini so'rashi mumkin. Bu savolga javob har qanday shifoxonaning har bir bo'limida mavjud bo'lgan hamshiraning vazifalari bo'ladi. Barcha shifoxonalar o'z qoidalarida, shuningdek, parvarish qilish xususiyatlarida farqlanadi. Odatda, turli kasalliklarga xos bo'lgan bo'limlarda bemorlarni parvarish qilish boshqa bo'limlardan juda farq qiladi. Har bir kasallikning o'ziga xos xususiyatlari va alohida e'tibor talab qiladigan nuqtalari mavjud. Shuning uchun har qanday bo'limda hamshira yoki boshqa xodimlar bajarishi kerak bo'lgan ish tavsiflari mavjud. Bundan tashqari, ishga kirishda xodimga umumiy ko'rsatmalar beriladi, ammo ma'lum bir bo'limda ish bilan tanishganda, katta opa xodimni

bajarishi kerak bo'lgan asosiy vazifalar bilan tanishtiradi. Ish tavsiflari bevosita bosh hamshira tomonidan yozilishi mumkin, ammo shifoxonaning bosh hamshirasi tomonidan ko'rib chiqilishi va tasdiqlanishi kerak. Bunday ko'rsatmalarga majburiyatlar qo'shilishi mumkin, masalan, hamshiraga og'ir to'shakka mixlangan bemorlarni naycha bilan oziqlantirishda yordam berish. Shuning uchun bo'limning o'ziga xos xususiyatlariga qarab, xodimlarning vazifalari farqlanadi. Agar qarindoshlari yoki bemorning o'zi butunlay boshqacha vazifalarga ega bo'lgan farrosh bemorni to'shak yoki ovqatlantirish bilan shug'ullanayotganini payqagan bo'lsa, bu qo'pol qoidabuzarlikdir. To'shakda yotgan bemorni farrosh yuvishi kerakmi? Yo'q. Va bu kasalxonaning bosh shifokoriga shikoyat qilish uchun sababdir. Shu bilan birga, to'shak va yotqizilgan bemorlarni parvarish qilish hamshiraning asosiy mas'uliyati bo'lib qolmoqda. Agar biron sababga ko'ra xodim o'z ishini bajara olmasa yoki uni bajarishga vaqt topa olmasa, to'shakka yotqizilgan bemorning qarindoshlari, agar ular o'zlari xohish bildirsalar, unga yordam berishlari mumkin. Hamshira bemorning oilasini yordamga majburlashga haqli emas va o'z ishini o'zi bajarishi kerak. Yotgan bemorga kim g'amxo'rlik qilishi kerakligi haqida savol tug'ilganda, javob oddiy: qarindoshlarning o'zlari, shuningdek, o'qitilgan xodimlar. Aksariyat hollarda har bir bo'limda bir smenada ikkitadan hamshira navbatchilik qiladi, ular o'z vazifalarini boshqalarning yordamisiz bajarishga qodir. Kasalxonalarda o'ta og'ir yotgan bemorlarga yordam ko'rsatish va parvarish qilish bo'yicha bilim va ko'nikmalar etarli emasligi sababli oddiy bo'lim hamshiralarining ishlashi taqiqlangan bo'limlar mavjud. Bunday bo'limlar intensiv terapiya bo'limi, intensiv terapiya bo'limi, shuningdek, zarba xonasi va operatsiya xonasidir. Bunday bo'limlarga ishga kirish uchun xodim nazariyani, amaliyotni o'zlashtirish va imtihonlarni topshirishni o'z ichiga olgan maxsus o'quv kursini o'tashi kerak. Kichik hamshiralar murakkabroq, mashaqqatli ishlarni bajaradilar, ular oddiy bo'limlardagi hamkasblarga qaraganda ko'proq mas'uliyatga ega va shunga mos ravishda bemorlar uchun ko'proq mas'uliyat yuklaydi.

Kasalxonadagi bemorga taglik almashtirish uchun qarash hamshiraning vazifasimi? Javob juda oddiy, chunki bu o'ziga g'amxo'rlik qilish va tabiiy ehtiyojlarni boshqarish hamshira yoki kichik hamshiraning asosiy vazifasidir. Yotgan bemorlarga g'amxo'rlik butun tibbiyot xodimlarining yelkasiga tushadi. Ammo mohiyatishundaki, asosiy parvarish choralari bo'lim hamshiralari tomonidan amalga oshiriladi va ularning har biri o'z funktsional vazifalariga ega. Shunday qilib, bemorlarni parvarish qilish bilan faqat hamshira bevosita shug'ullanib, ovqat tarqatish va bo'limni tozalash bilan shug'ullanmasligi aniq. Agar qarindoshlar xodim o'z vazifalarini bajarishdan qochayotganini yoki qarindoshlarining moddiy yordamisiz ularni bajarishdan bosh tortayotganini payqagan bo'lsa, bu qo'pol qoidabuzarlikdir. Bunday o'zboshimchalik davom etmasligi uchun oila politsiyaga murojaat qilishi kerak. Yotoq bo'limidagi hamshiraning vazifalari bemorning ahvolini kuzatish, barcha buyurilgan dori-darmonlarni qabul qilishni ta'minlash, naycha bilan oziqlantirish uchun ovqatni suyultirish va shifokorga bog'lashda yordam berishdir. Bundan tashqari, hamshira ovqatlanishdagi barcha o'zgarishlar, to'shakda yotgan bemorga etkazilishi kerak bo'lgan tadqiqotlar haqida hamshiraga xabar berishi kerak. Nega hamshira bemorni parvarish qilishning asosiy faoliyati bilan shug'ullanmasligi kerak? Bu mikro organizmlarning tarqalishini nazorat qilish bilan bog'liq. Hamshira bir vaqtning o'zida toza ish bilan shug'ullana olmaydi (tomizgichlarni, in'ektsiyalarni va bog'ichlarni o'rnatishni nazarda tutadi) va, masalan, bemorni idish bilan ta'minlash. Bunday manipulyatsiyalar bilan ish kiyimlari ifloslangan, bu boshqa bemorni mikroorganizmlar yoki ularning sporalari bilan emlash imkoniyatini oshiradi. Klizma qo'yish yoki shifokorga "iflos kiyinish" bilan yordam berish uchun hamshira majburiy dezinfektsiya qilinishi kerak bo'lgan maxsus apronlarda ishlaydi. Shuning uchun, yotqizilgan bemorlar bilan kasalxonada hamshiraning vazifalari favqulodda vaziyatlardan tashqari, hamshira tomonidan yoki uning yordami bilan bajarilmasligi kerak. Ko'pgina oilalar kasalxonaga yotqizilgan va yolg'on holatida bo'lgan qarindoshlari uchun qo'rqishadi. Ular tez-tez

o'zlariga savol berishadi - ular kasalxonada yotgan bemorga g'amxo'rlik qilishlari shartmi? Albatta, hayajon juda oqlanadi – bunday bemorlarda asoratlar xavfi boshqalarga qaraganda ancha yuqori. Insonning ahvoli yomonlashishiga yo'l qo'ymaslik uchun ularga g'amxo'rlik qilish to'liq bo'lishi kerak. Bemor tibbiy muassasaga yotqizilganda, insonning ahvoli va hayoti uchun javobgarlik ham xodimlarning yelkasiga tushadi. Ular bemorning tuzalib, uyiga, oilasiga qaytishi uchun hamma narsani qilishga majburdirlar. Shu sababli, tegishli parvarish va davolanishni ta'minlash har qanday shifoxonaning asosiy vazifasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Internet malumotlaridan foydalangan holda ishlab chiqildi.
2. Q.S. Inomov “ Hamshiralik ishi asoslari ” 2007 – yil
3. M.F. Ziyayeva. «Hamshiralik ishi mutaxassisligi bo'yicha amaliyot standartlari». 2001-y.
4. M.F. Ziyayeva, I.P. Primbetova. «Hamshiralik ishi asoslari» texnikasini o'rgatish usullari. 2003-yil. JICA.
5. Yoshiyo Mori. «Bemorlarning jismoniy faolligini tiklash va rivojlantirish bo'yicha hamshiralar parvarishining yangi uslublari». Toshkent. 2001-y.
6. Mamavaliyev N. S, Djaxangirov I. A., Atlas po manipulyatsionnoy texnike i uxodu za bolnimi, T., 1997.
7. Ushbu maqolada O'zbekiston milliy ensiklopediyasi (2000-2005) ma'lumotlaridan foydalanilgan.